

УДК 37.0:37.013

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ СФОРМОВАНOSTІ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ІЗ ПІДПРИЄМНИЦТВА, ТОРГІВЛІ ТА БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ржевська Н.В., здобувач
кафедри професійної освіти
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»

У статті досліджено суть понять «критерій», «показник». Автором здійснено контент-аналіз критеріїв сформованості правової компетентності, визначених дослідниками. Розроблено систему оцінки сформованості правової компетентності майбутніх бакалаврів із підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

Ключові слова: критерій, показник, бакалавр з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, мотиваційно-ціннісний критерій, когнітивний критерій, психо-моторний критерій.

В статье исследована суть понятий «критерий», «показатель». Автором осуществлен контент-анализ критериев правовой компетентности, определенных исследователями. Разработана система оценки сформированности правовой компетентности будущих бакалавров по предпринимательству, торговле и биржевой деятельности.

Ключевые слова: критерий, показатель, бакалавр по предпринимательству, торговли и биржевой деятельности, мотивационно-ценностный критерий, когнитивный критерий, психо-моторный критерий.

Rzhevskaya N.V. CRITERIA AND INDICATORS OF DEVELOPMENT OF LEGAL COMPETENCE OF THE FUTURE BACHELOR IN ENTREPRENEURSHIP, TRADE AND EXCHANGE ACTIVITIES

The article studies the essence of the concepts of "criterion", "indicators". The author carried out a content analysis of the criteria of formation of legal competence, which are developed by researchers. A system for assessing the criterion of formation of legal competence of the future bachelors in entrepreneurship, trade and exchange activities is developed.

Key words: criteria, indicators, Bachelor in entrepreneurship, trade and exchange activities, motivational and evaluative criteria, cognitive criteria, psycho-motor criteria.

Постановка проблеми. На сьогодні стратегічним пріоритетом освітньої політики визначено формування нації, що постійно навчається, засвоюючи одночасно демократичні цінності, розвиваючи громадянське суспільство, утверджуючи людиноцентризм в освіті [1, 15].

Одним із засобів досягнення цієї мети є модель освіти, яка на перше місце висуває не процес, а результат навчання, виражений у термінах компетентностей майбутнього фахівця, і такий, що піддається оцінюванню.

Таким чином, компетентнісна модель освіти нерозривно пов'язана із діагностичними процедурами, що мають забезпечити контроль формування як поточних результатів навчання, так і кінцевих, визначених стандартом вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розроблення технології забезпечення правової компетентності передбачає авторські теорії формування критеріально-діагностичного інструментарію. Нами здійснений контент-аналіз критеріїв, за якими здійснюється діагностика сформованості

правової компетентності майбутніх фахівців різних галузей (табл. 1).

Постановка завдання. Наразі в педагогічній літературі немає універсального методу діагностики ефективності технологій і моделей формування правової компетентності майбутніх бакалаврів із підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. Отже, нам потрібно розробити критеріальну систему для оцінки сформованості цієї компетентності майбутніх бакалаврів із підприємництва, торгівлі і біржової діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для діагностики сформованості правової компетентності майбутніх бакалаврів із підприємництва, торгівлі та біржової діяльності нам потрібно визначити суть понять «критерії» та «показники». Зазначимо, що наукові дискусії щодо поняття критеріїв, які використовуються в педагогічному експерименті, у науковій літературі є актуальними та суперечливими.

Так, Сисоєва С.О., Кристопчук Т.Є. під критерієм розуміють правило, згідно з яким виносять оцінку [10, 13].

О.В. Барабаншиков і Н.І. Дерюгін дають щонайменше чотири визначення:

а) критерій – це показник, об'єктивний вияв чого-небудь;

б) критерій – це психологічна установка діагноста;

в) критерій – це мірило, тобто правило, яким треба користуватись при діагностуванні;

г) критерій – це пункт опитувальника, анкети, тесту тощо [11, 23].

Можемо підсумувати, що всіма науковцями визнано: критерії повинні відображати основні закономірності формування явища, існуючі взаємозв'язки між компонентами в системі тощо.

Важливою для нас є думка С.У. Гончаренка, який відзначав, що під критерієм оцінювання розуміють параметр, який хочуть виміряти (наприклад, «творча активність»); однак це лише вимірювання, а не критерій. Останній є правилом, згідно з яким виносять оцінку, вибір після вимірювання, коротко описують позитиви й негативи [12].

З огляду на предмет нашого дослідження, під критерієм діагностики рівня сформовано-

сті правової компетентності майбутніх бакалаврів із підприємництва, торгівлі та біржової діяльності ми розуміємо характерну ознаку, що ґрунтується на змісті компоненту правової компетентності та на основі якої оцінюємо міру прояву цієї властивості.

Поняття «показник» належить до якісної та кількісної характеристики сформованості явища, властивості, відображаючи таким чином рівень того чи іншого критерію.

У своєму дослідженні В.П. Сергєєва робить акцент на тому, що головними характеристиками «показника» є конкретність, яка дає можливість розглядати його як більш приватний, порівняно з критерієм (тобто являти собою вимірювач останнього), і діагностичність, що дозволяє йому бути доступним для спостереження, обліку та фіксування. Показники характеризують певні стани або рівні досліджуваного процесу щодо виділеного критерію. Їх можна розділити на якісні і кількісні. Перші свідчать про існуючі стійкі властивості об'єкта, що забезпечують його існування. Кількісні ж показники утворюються на основі інтегральної шкали і піддаються статистичній обробці. З метою статистич-

Таблиця 1

Контент-аналіз критеріїв діагностування сформованості правової компетентності

Назва критерію / ПІБ автора	Лукаш О.А. [2]	Агаміров А.К. [3]	Кузнецов С.А. [4]	Жигулин А.А. [5]	Мягкова С.В. [6]	Полякова М.Є. [7]
когнітивний	+	+				+
мотиваційний	+	+				+
діяльнісний	+					
особистісний	+		+			
практичний		+	+			
рефлексивний		+				
пізнавальний			+			
критерій правового відношення				+		
критерій правової спрямованості				+		
критерій правової грамотності				+		
критерій морально-правової нормативності				+		
готовність до правової діяльності					+	
збільшення знань і умінь у нових ситуаціях					+	
ефективність використання правової діяльності					+	
наявність правового мислення					+	
здатність до правової діяльності					+	
конативний						+

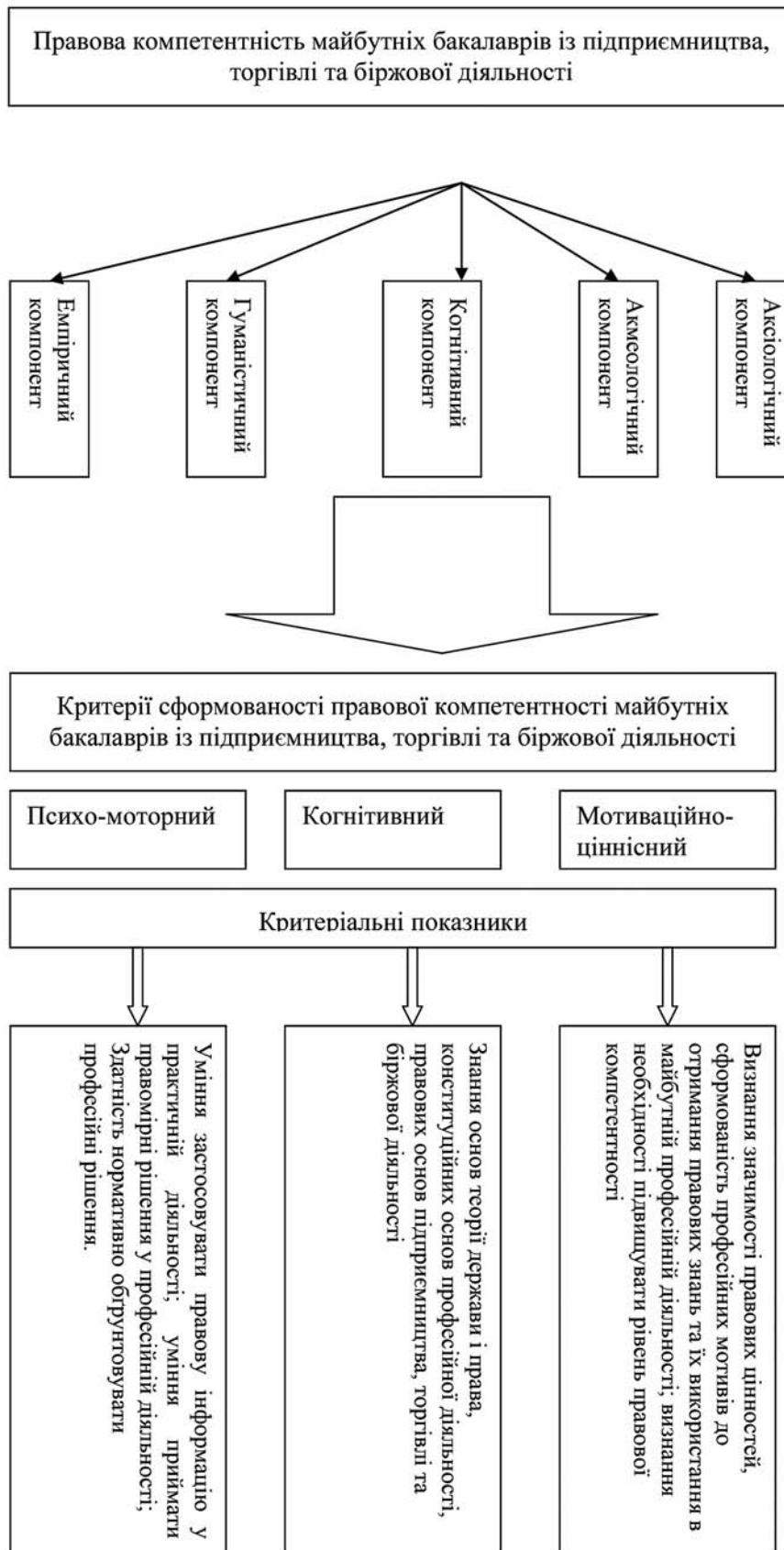

Рис. 1. Критеріальна система діагностики сформованості правової компетентності майбутніх бакалаврів з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

ного аналізу даних за кожним показником визначається характер, залежно від якості змінної величини [13].

Отже, показники під час діагностики ефективності формування правової компетентності майбутніх бакалаврів із підприємництва, торгівлі та біржової діяльності можемо визначити як якісні характеристики сформованості компонентів, що попередньо визначені.

Критерії та показники формування правової компетентності майбутніх бакалаврів із підприємництва, торгівлі та біржової діяльності відображено на рис. 1.

Можемо спостерігати, що в основі розробленої критеріальної системи лежить суть правової компетентності загалом та її компонентна структура. Так, критерієм діагностики сформованості правової компетентності майбутніх бакалаврів із підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, за мотиваційно-ціннісним критерієм, є визнання значимості правових цінностей, сформованість професійних мотивів до отримання правових знань та їх використання в майбутній професійній діяльності; визнання необхідності підвищувати рівень правової компетентності; за когнітивним – знання основ теорії держави і права, конституції, правових основ підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, нормативно-правового забезпечення трудової діяльності; за психо-моторним – стабільні психічні установки щодо дотримання правової поведінки та культури, вміння застосовувати правову інформацію у практичній діяльності; вміння приймати правомірні рішення у професійній діяльності; здатність нормативно обґрунтовувати професійні рішення.

Висновки з проведеного дослідження.

Здійснивши аналіз підходів дослідників до розробки критеріїв діагностування правової компетентності стверджуємо, що нині в науковій літературі відсутній єдиний критеріально-діагностичний інструментарій щодо правової компетентності майбутніх бакалаврів з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності.

Розроблений нами діагностичний інструментарій дає змогу проектувати діагностичні методики для оцінювання сформованості правової компетентності майбутнього бакалавра із підприємництва, торгівлі та біржової діяльності за кожним критерієм, що ґрунтується на структурному змісті правової компетентності та відображає суть кожного компонента (аксіологічного, гуманістичного, когнітивного, емпіричного, акмеологічного).

ЛІТЕРАТУРА:

1. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні / Нац. акад. пед. наук України ;

[редкол.: В.Г. Кремень (голова), В.І. Луговий (заст. голови), А.М. Гуржій (заст. голови), О.Я. Савченко (заст. голови)]; за заг. ред. В.Г. Кременя. – Київ: Педагогічна думка, 2016. – 448 с. – Бібліогр.: с. 21. – (До 25-річчя незалежності України).

2. Лукаш, О.А. Формирование правовой компетентности студентов колледжа культуры в процессе подготовки к профессиональной деятельности: диссертация кандидата педагогических наук: 13.00.08 / О.А. Лукаш; [Место защиты: Тул. гос. ун-т]. – Тула, 2013. – 220 с.

3. Агамиров А.К. Формирование готовности будущих специалистов по сервису и туризму к самопроектированию профессионально-правовой компетентности: диссертация ... кандидата педагогических наук: 13.00.08 / А.К. Агамиров; [Место защиты: Соч. гос. ун-т туризма и курорт. дела]. – Сочи, 2011, 263 с.

4. Кузнецов С.А. Формирование социально-правовой компетентности у будущих специалистов по физической культуре и спорту: диссертация кандидата педагогических наук: 13.00.08 / К. С. Александрович; [Место защиты: Чуваш. гос. пед. ун-т им. И.Я. Яковлева]. – Чебоксары, 2011. – 160 с.

5. Жигулин А.А. Развитие правовой компетентности студента профессионального колледжа: на примере специалиста неюридического профиля: диссертация кандидата психологических наук: 19.00.13 / А.А. Жигулин; [Место защиты: Тамб. гос. ун-т им. Г.Р. Державина]. – Воронеж, 2010. – 224 с.

6. Мягкова С.В. Мотивационное программно-целевое обеспечение формирования правовой компетентности руководителей образовательных учреждений: диссертация кандидата педагогических наук: 13.00.08 / С.В. Мягкова; [Место защиты: Алт. гос. пед. акад.]. – Барнаул, 2010. – 197 с.

7. Полякова М.Е. Формирование правовой компетентности студентов технического вуза: диссертация кандидата педагогических наук: 13.00.08 Москва, 2007. – 143 с.

8. Аникина А.С. Формирование правовой компетентности будущего педагога с использованием комплекса профессионально-ориентированных правовых задач: диссертация кандидата педагогических наук : 13.00.01 / А.С. Аникина; [Место защиты: Тюмен. гос. ун-т]. – Нижний Тагил, 2011. – 188 с.

9. Юрасюк Н.В. Формирование правовой компетентности будущего менеджера на основе ситуационного подхода: диссертация кандидата педагогических наук: 13.00.08 / Н.В. Юрасюк; [Место защиты: Рос. гос. ун-т им. Иммануила Канта]. – Калининград, 2009. – 196 с.: ил. РГБ ОД, 61 09-13/1098

10. Сисоева С.О., Кристопчук Т.Е. Методология науково-педагогічних досліджень: Підручник / С.О. Сисоева, Т.Е. Кристопчук. – Рівне: Волинські обереги, 2013. – 360 с.

11. Барабанщиков А.В. Военно-педагогическая диагностика / А.В. Барабанщиков, Н.И. Дерюгин. – М.: ВУ, 1995. – 108 с.

12. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження: метод. поради молодим науковцям / С.У. Гончаренко. – Київ: Вінниця: Вінниця, 2008. – 278 с

13. Сергеева В.П. Технология подготовки учителя к проектно-организаторской функции воспитания в непрерывном образовании: монография [Текст] / В.П. Сергеева. – М.: АПКИППРО, 2005. – 120 с.